

کتاب متشابه و احکمت آیاته !

کتاب متشابهی که آیاتش محکم شده است!

قلت متسائلاً:

پرسشگرانه گفتم:

هناك آية في كتاب الله تقول إن الكتاب كله متشابه، وآية أخرى تقول كله أحکمت آیاته، وآية ثالثة تقول فيه محکم ومتشابه، فما هو القول الفصل في بيانها ؟

آیه‌ای در کتاب خدا هست که می‌گوید همه‌ی قرآن متشابه است. آیه‌ی دیگری هم هست که می‌گوید همه‌ی آیات آن محکم است. آیه‌ی سوم هم می‌گوید، در قرآن هم محکم وجود دارد هم متشابه. فصل الخطاب در این باب چیست؟

فأجاب (عليه السلام):

ایشان (عليه السلام) فرمود:

[أين هي الآيات ؟ أم أنك تسأل كيف أنه (محکم) و(متشابه) و(محکم ومتشابه) في نفس الوقت ؟

«این آیات کجا هستند؟ آیا سؤال شما این است که چه طور می‌شود قرآن، هم «محکم» و هم «متشابه» و هم در عین حال «محکم و متشابه» باشد؟

الكتاب محکم عند الإمام، ومتشابه عند الناس، ومتشابه ومحکم عند شيعة الإمام؛ لأنهم يعرفون ويقبلون ما أحكمه الإمام.

کتاب، برای امام، محکم و برای مردم متشابه و برای شیعه‌ی امام، متشابه و محکم است زیرا آنها آنچه را که امام حکم کند می‌شناسند و می‌پذیرند.

هناك تفصيل عن الكتاب، وكيف يكون محكماً ومتشابهاً، ولماذا يكون محكماً ومتشابهاً تجده في (كتاب المتشابهات) (1) اقرأه، وإذا فهمته لا أظن أنك تحتاج أن تسأل كثيراً عن هذا الأمر، ولكنني قبل فترة سمعت لأحد إخوتكم تكلم في شرح هذا الأمر، فشرح بعض الأمور بصورة خاطئة، أي أنه لم يكن ربما قد فهم الكلام في (المتشابهات) عن المحكم والمتشابه [.

مطالب مفصلي درباره‌ی قرآن و این که چگونه و چرا (آیات آن) محکم و متشابه است را می‌توانی در «کتاب متشابهات» بیابی، آن را بخوان! اگر آن را درک کنی گمان نکنم به پرسیدن سؤالات بسیار در این خصوص نیاز داشته باشی. لکن چندی پیش که یکی از برادران‌تان درباره‌ی شرح این مطلب سخن می‌گفت، شنیدم که برخی مطالب را به گونه‌ای نادرست شرح می‌داد یعنی وی احتمالاً در «متشابهات»، مطالب مربوط به محکم و متشابه را به خوبی درک نکرده بود».

وما تحسن الإشارة له عدة أمور:

در این میان اشاره به نکاتی چند مناسب است:

أولاً: إنَّ للسؤال آداب لم أراعها في سؤالي، وللفادة أقول الآن:

اول: این که پرسش کردن آدابی دارد که من در سؤالم آن را مراعات نکرده بودم. در اینجا برای روشن‌تر شدن، مطلبی را بیان می‌دارم:

إنَّ الآيات هي:

این آیات عبارتند از:

﴿اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُتَشَابِهًا مَثَانِي﴾ (3).

«خدا بهترین سخن را نازل کرده است، کتابی متشابه و شبیه یکدیگر»

1. المتشابهات: ج 1 سؤال رقم 19.

۲ - متشابهات: ج 1 سؤال 19.

3. الزمر: 23.

﴿الرَّ كِتَابٌ أَحْكَمْتُ آيَاتُهُ ثُمَّ فَصَّلْتُ مِنْ لَدُنِّ حَكِيمٍ خَبِيرٍ﴾ (5).

«(الف، لام، را. کتابی است با آیاتی استوار و روشن از جانب حکیمی آگاه)» ۶.

﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ
وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ﴾ (7).

«(اوست که این کتاب را بر تو نازل کرد بعضی از آیه‌ها محکمت‌اند. این آیه‌ها
ام‌الکتابند و بعضی آیه‌ها متشابهاتند)» ۸.

وبالرغم من عدم إحساني طرح السؤال، إلا أنني ظفرت بمرادي
ورفع جهلي بحسن إجابته وتعليمه، فله دره من أب رحيم.

اگر چه من در طرح سؤال بی‌ذوقی کردم ولی به لطف حسن اجابت و یاددهی ایشان، به
خواست‌ام رسیدم و جهلی که داشتم برطرف شد. چه نیکو پدر مهربانی است ایشان!

وثانياً: كان ينبغي لي أن أحسن قراءة ما بيّنه في كتاب
المتشابهات قبل طرح السؤال، وفي هذا درس للسائرين إلى الله بأن
يتجنبوا طرح أسئلة مجاب عنها من قبله، ولا أقل نخف عن أمامنا
بعض الجهد الملقى على عاتقه.

دوم: شایسته بود که من قبل از طرح سؤال، آنچه را که ایشان در کتاب متشابهات مطرح نموده
بود، به خوبی مطالعه می‌کردم. در این قضیه درسی است برای پویندگان راه خدا که از طرح

۴ - زمر: 23.

5. هود: 1.

۶ - هود: 1.

7. آل عمران: 7.

۸ - آل عمران: 7.

سؤالاتی که قبلاً به آنها جواب داده شده پرهیزند، تا حداقل بتوانیم اندکی از رنج و زحمتی که بر دوش امام مان هست را بکاهیم.

**وثالثاً: إِنَّ عَلَيْنَا أَنْ نَحْسِنَ فَهَمَّ مَرَادُ السَّيِّدِ أَحْمَدَ الْحَسَنِ فِي كِتَابِهِ
وَبَيَانَاتِهِ، لئَلَّا نَقُومَ بِشَرْحِ بَعْضِ الْأُمُورِ بِصُورَةٍ خَاطِئَةٍ كَمَا حَصَلَ مِنْ
قَبْلِ الْأَخِ الْأَنْصَارِيِّ الْمَشَارِيِّ إِلَيْهِ فِي كَلَامِهِ (عَلَيْهِ السَّلَام).**

سوم: ما باید مراد سید احمد الحسن (علیه السلام) را که در کتابها و سخنان ایشان آمده است به نیکی دریابیم تا مبادا برخی موارد را به صورت اشتباه تشریح کنیم؛ همان طور که این قضیه برای یکی از برادران انصار که ایشان در سخنش به وی اشاره فرمودند، رخ داده است.

* * *